Ніва

„NIWA" – TYGODNIK BIAŁORUSKI W POLSCE

ГОД I № 39 БЕЛАСТОК, 25 ЛІСТАПАДА 1956 г. Цана 60 гр.

Скончыць з арганізацыйным разладам

Дагэтуляшняя дзейнасць Беларускага грамадска - культурнага таварыства выклікала многа спрэчак людзей, якім ляжыць на сэрцы беларуская справа.

Закідваецца таварышам з кіраўніцтва, што ў сваёй штодзённай працы адарваліся ад шырокіх мас беларусаў пражываючых у Польшчы. Не выходзілі яны з праблемамі, якія хвалююць у сучасны момант грамадскасць. Такі стыль працы, зразумела, не мог даць добрых вынікаў, не мог, як гэта гаворыцца «разварушыць людзей».

Гаворачы аднак аб дзейнасці таварыства трэба бачыць два бакі гэтай дзейнасці. А менавіта — масава-палітычную і культурна - асветную з аднаго боку, і арганізацыйную з другога. Гэтыя два элементы моцна з сабой вяжуцца і хібы ў адным з іх адмоўна адбіваюцца на другім.

Каб ажыццяўляць мэты, рэалізаваць заданні пастаўленыя перад таварыствам, трэба перш-на-перш добра паставіць арганізацыйныя справы. Таварыства павінна быць арганізацыяй, а не штучным творам на паперы, якім яно дагэтуль з'яўляецца.

Камандзіры без арміі — інакш не можна сёння акрэсліць сітуацыю, якая ўзнікла ў таварыстве. Праўда, ёсць крыху членаў у паасобных паветах, але гэта рассыпаны адзінкі, якія цяжка знайсці ў масе. Насоўваецца пытанне, ці можна з імі планава працаваць? Напэўна не! Працаваць трэба было-б з кожным асобна, да кожнага даехаць, дайсці, пагутарыць з ім.

Метад працы, характэрны для дзейнасці таварыства ў мінулым выглядаў менш больш так.

Ехаў інструктар ГП у павет (часам выязджаў старшыня ці сакратар) — гутарыў з паасобнымі людзьмі, даваў дэкларацыю і прыязджаў ў Беласток з новымі членамі. Тут запісвалі новае прозвішча ў тоўсты сшытак (дай Божа каб ён хутка запоўніўся) і цешыліся. Растуць рады. Пасля Беласток, ці павет даваў членскі білет (часам доўга прыходзілася на яго чакаць) і праца на гэтым скончылася.

Пытаем вас, таварышы з Галоўнага Праўлення, ці вы на працягу 8 месяцаў працы думалі калі-небудзь над тым, што так далей не можа быць? Ці не прыходзіла Вам да галавы думка, што члены, якія ў Вас зарэгістрыраваны, ўцякаюць ад Вас «паміж пальцамі» тады, калі хочаце правесці якую-небудзь працу?

Ці не лепш мець у павеце 5—6 добрых гурткоў таварыства, якія працавалі-б, чым раскіданы адзінкі па ўсім павеце?

Такі арганізацыйны разлад несумненна не спрыяў добрай працы. У такой сітуацыі не можна, проста не магчыма думаць аб якой-небудзь працы, не гаворачы ўжо аб добрай.

Дрэнная канцэпцыя дзейнасці, якая ад самага пачатку «запанавала» у Галоўным Праўленні, давяла да таго, што ў практыцы таварыства не існуе. Горкая праўда, рука не хоча пісаць гэткіх слоў, але праўда. А з ёй трэба згадзіцца.

Людзі, якія працуюць у Галоўным Праўленні, па некалькі актывістаў у кожным павеце, прыгожыя шыльды «Беларускае грамадска-культурнае таварыства»..., абсалютна не сведчаць аб тым, што таварыства жыве і працуе. Тое, што сёння робіцца ў таварыстве, гэта сумная «вегетацыя».

Набліжаецца I Пленум БГ-КТ і яно павінна зрабіць круты паварот у дзейнасці таварыства. Здаецца, што трэба ўнесці папраўкі ў статут. А менавіта, у статуце няма нічога аб гуртках БГ-КТ. Недахоп такога пункта ў статуце, несумненна, быў адной з прычын таго, што не было намаганняў з боку ГП і Праўлення Павятовых Аддзелаў у напрамку арганізацыі гурткоў. Гаварылася агульна, аб членах, а не ўспаміналася нічога аб тым, як павінна выглядаць найменшая і асноўная арганізацыйная адзінка таварыства.

Не з'яўляецца сакрэтам факт, што кожная арганізацыя павінна мець гэтую найніжэйшую адзінку, і на ёй абгрунтоўваць сваю дзейнасць. Беларусы маюць многа энтузіязму, ахвоты да працы. Трэба ім у гэтым дапамагчы, стварыць умовы, якіх дагэтуль не было. Няма чаго чакаць. Не можна растрачваць сіл і часу на пагоню за паасобнымі членамі. Трэба зараз-жа прыступіць да арганізацыі гурткоў. Штатныя працаўнікі і актыў няхай склікаюць сходы ў беларускіх вёсках, гутараць з насельніцтвам, арганізуюць гурткі.

А ў сарганізаваным ужо гуртку людзі будуць ведаць, што і як рабіць. Гурток — гэта калектыў. А калектыў можа зрабіць вельмі многа. І трэба ўсе сілы, усе намаганні накіраваць у напрамку арганізацыі гэтых калектываў. Гэта не будзе «асечкай», якіх дагэтуль было многа. Гэта будзе канкрэтная праца. Толькі на такой аснове можна будзе гаварыць у будучыні аб дасягненнях.

М. М.

АЛЕГ ЛОЙКА

Мы шчыра з табой сябравалі...

Мы шчыра з табой сябравалі,
Жылі на адным панадворку,
У хованкі летам гулялі,
Зімою каталіся з горкі,

І раптам — сірэна, бамбёжка,
І ноч у халодным падвале
Вачэй не самкнулі мы з Лошай...
Вайна!
Што? Чаму? — мы не зналі...

Не знаў я і потым, завошта,
Чаму, за якую шчэ кару
Было забаронена Лошы
Хадзіць, як усім, тратуарам;

Чаму шасцікутныя латы
На Лошыну куртку нашылі
І з Лошай гуляць мяне з хаты
І раз, і другі не пусцілі;

Чаму гэта нам загадалі
Кватэру пакінуць маментам,
Шукаць у другім дзе квартале,
Бо гэты адыйдзе пад гета...

...Тады густа, густа імжыла...
Пракраўся я ў гета ў поўзмроку,
Ды толькі... Дзе-ж тыя, з кім жыў я
Калісьці тут на панадворку?...

Дарэмна крычу: «Лоша! Лоша!!»
Разбітыя вокны кватэраў
Маўчалі
і пусткай варожай
Чарнелі раскрытыя дзверы.

Стаяў я, збянтэжаны, босы,
Стаяў, быццам акамянелы,
І ціха каціліся слёзы
Па шчоках маіх пабялелых.

Каціліся іападалі
На яблыка тое, што Лошы
Прынёс я з другога квартала
Скрозь гетаўскія загарожы.

Два лёсы

Паклаўшы на плячо тачыла,
Па вёсках век свой Есель крочыў,
Сярпы, сякеры, косы, пілы
Тачыў ад раніцы да ночы.

А Хаім за прылаўкам крамы
Паходжваў з круглым пузам важна,
З панамі знаўся, з мужыкамі, —
Усіх абмерваў і абважваў.

Ды выбухла вайна...
Тут Хаім
Зашалясцеў далярам сінім,
І апынуўся, нібы ў раі,
У недасяжнай Палестыне.

А Еселя загналі ў гета,
Калючым дротам свет закрылі;
Таптаўся дома ён без мэты,
Ржавела пад акном тачыла;

Глядзеў ён на яго і мроіў
Як аб найлепшай Палестыне
Аб часе, калі зноў спакойна
На плечы ён тачыла ўскіне.

І будзе зноў, што стане сілы,
Тачыць сякеры, косы, пілы...
Ды толькі так не давялося,
Жывым не выйшаў з гета Есель.

А Хаім у зацішку пальмаў
Спакойна ўсю вайну пахаджваў, —
Ён за прылаўкам новай крамы
І там абмерваў і абважваў.

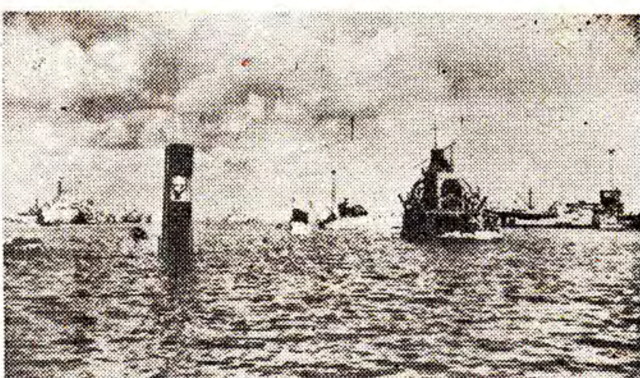
Тыдзень праз фотааб'ектыў

Ад 15 да 18 лістапада ў Маскве праводзіліся меркаванні паміж дэлегацыяй ЦК ПЗПР, дэлегацыяй польскага ўрада з Ул. Гамулкам на чале, а дэлегацыяй ЦК КПЗР і дэлегацыяй урада СССР з Н. С. Хрушчовым на чале.

У выніку некалькідзённых меркаванняў аб'яўлена супольную дэкларацыю, якая змяшчае ўзгодненыя погляды на міжнароднае становішча, на справу эканамічных адносін, і на справу далейшага ўмацавання супрацоўніцтва на прынцыпах роўнасці і суверэнітэту паміж ЦК КПЗР і ЦК ПЗПР. Апрача таго ўзгоднена, што ў 1957 годзе Польшча ад СССР атрымае 1 мільён 400 тысяч тон збожжа і 700 мільёнаў рублёў пазыкі.

На здымку: дэлегаты ў зале пасяджэнняў у Крэмлю падчас меркаванняў.

Агрэсіўная вайна ў Егіпце лічыцца ўжо закончанай. Англія і Францыя страцілі мільён фунтаў стэрлінгаў, а Егіпет тысячы загінуўшых людзей, нямала таксама знішчана гарадоў. Апрача таго блакіраваны ўвесь Суэцкі канал. Караблі дзяржаў, якія ім карысталіся будуць вымушаны плысці навокал Афрыкі. Гэтым чынам дарога з Еўропы ў Індыю і Кітай прадоўжыцца на тысячы кіламетраў.

Зараз у зону канала прыбывае паліцыйнае войска ААН, якое будзе сцерагчы, каб пастановы агульнай сесіі ААН былі поўнасцю выкананы.

На здымку: блакіраваны ўчастак Суэцкага канала.

У Венгрыю вяртаецца спакойнае жыццё. Пачынаюць працаваць прадпрыемствы, установы, крамы, прыводзіцца ў рух камунікацыя. Шмат дзяржаў, а між іншымі і Польшча, спяшаюць дапамагчы братняму народу Венгрыі. Пасылаюць туды розныя лекі і харчавыя прадукты.

На здымку: аддзел ПЦК у Новай Гуце. Прыём лекаў і перавязачных матэрыялаў, якія будуць пасланы ў Венгрыю.

Здарэнні ў Венгрыі разышліся моцным рэхам на Захадзе Еўропы. У гэты час асабліва моцна ўзрасла актыўнасць фашысцкіх груп. Пачалі яны масава праследваць камуністаў і паступовыя элементы. У выніку актывізацыі фашыстаў, нядаўна разбурана будынак ЦК Комуністычнай партыі Францыі.

На здымку: будынак ЦК КПФ пасля нападу фашыстаў.

У Мельбурне праводзяцца апошнія падрыхтовачныя працы да алімпійскіх іграў. У алімпійскую вёску з'ехаліся амаль усе групы спартсменаў.

На здымку: спартсмены СССР: Шчарбакоў, Куц і Варабёў, аглядаюць стадыён алімпійскіх іграў.

Падпіску на „Ніву" прымаюць заграніцай

Паведамляем нашых чытачоў, што ўжо можна зрабіць падпіску на «Ніву» у СССР і ў краінах народнай дэмакратыі. Падпіска на год складае 9 рублёў 36 капеек.

СССР.

Міжнародная Кніжка г. Масква 200 і гарадскія і раённыя аддзелы саюздруку.

БАЛГАРЫЯ.

„Roznoiznos" Direkzia REP Sofia Rue Бar Assen Bulgarie.

АЛБАНІЯ.

Ndermarrja Shtetnore Botimere Tirana Albanie.

Г. Д. Р.

Deutscher Buch Export und Import Gmbh. Leipzig Leninstrasse 16

ВЕНГРЫЯ.

„Kultura" P. O. B. 1 Budapest 72

РУМЫНІЯ.

„Cartimex" Boite Postale 134-135 Bucarest Roumanie.

Грошы высылайце па адрасу:

Warszawa, Narodowy Bank Polski, Praks, konto nr. 2-38--51

Падымаюць галавы

Дасягненні польскай дэлегацыі ў перагаворах у Маскве радуюць не толькі палякаў.

Гэтымі дасягненнямі радуюцца ўсе нацыянальныя меншасці ў Польшчы, у тым ліку і беларусы.

Мы бачым сваімі вачамі вялікае аднаўленне ва ўсіх галінах нашага жыцця. Гэтаму аднаўленню, гэтай поўнай дэмакратызацыі жыцця ў нашай краіне спадарожнічае бурная хваля ініцыятывы і энергіі працоўных мас. І гэта вельмі добра. Кепска толькі, што на гэтай бурнай хвалі народнага выпрошчвання спіны на хвалі дэмакратызацыі нашага жыцця выплылі на верх бруднай пенай нацыяналістычныя і шавіністычныя настроі на Беласточчыне накіраваные супроць Совецкага Саюза і беларусаў у нашым ваяводстве. Есць такія элементы, якім зусім чужы інтэрнацыяналізм, якім не падабаецца адзінства і згода ўсіх нацый. Яны сеюць нянавісць паміж беларусамі і палякамі, і гэтым самым, моцна крыўдзяць беларускае насельніцтва. У многіх вёсках, пасёлках і мястэчках ёсць шавіністычныя элементы, якія адкрыта выступаюць і дакучаюць беларусам.

У вёсцы Гураны (Сакольскі павет), Браніслаў Баравік пагражаў настаўніцы беларускай мовы за тое, што яна вучыць у школе «кацапскай» граматыкі. Эдвард Гжыбэк з Орлі (Бельскі павет) пахмяліўшыся ў сталовай стаў махаць кулакамі і крычаць «мы з кацапамі зробім тое, што немцы з яўрэямі».

Прыкладаў такіх ёсць вельмі многа. У некаторых мясцовасцях даходзіць амаль да бояк паміж палякамі а беларусамі. Нацыяналістычныя выбрыкі можна бачыць і ў цягніку, і ў краме, і ў сталовай і нават у школе.

Аб шавіністычных выбрыках ведаюць нашыя ўстановы і нашыя мясцовыя ўлады. Нават пасол Зыховіч гаварыў у сейме, што беларускае насельніцтва на Беласточчыне даволі моцна запалоханае. Але да гэтых пор нашыя ўлады не прадпрымаюць ніякіх крокаў каб ліквідаваць на Беласточчыне нацыянальны нігілізм.

У Бельску грамадзянін Врублеўскі хадзіў у міліцыю скардзіцца на свайго суседа, які пагражае, што незалоўга будзе вешаць яго сям'ю і ўсіх кацапаў на сваім плоце.

Але што-ж з гэтага, што Врублеўскі паскардзіўся. У міліцыі сказалі яму, што такія справы зусім іх не абыходзяць. Такія адносіны нашых улад да шавіністаў яшчэ больш іх асмеляць. Нацыяналісты выкарыстоўваюць нават рэлігійныя пачуцці сумленных католікаў да распальвання нянавісці паміж палякамі і беларусамі.

Нацыянальны шавінізм, як відаць па атмасферы на Беласточчыне, будзе развівацца да таго часу, пакуль улады не ператнуць яго, пакуль элементы якія хочуць распальваць нацыянальную нязгоду, не атрымаюць рашучага адпору з боку ўлад, пакуль за нацыянальную дыскрымінацыю беларусаў не будзе востай кары.

Гэтая кара патрэбна для таго, каб і на Беласточчыне дэмакратызацыя нашага жыцця адбывалася ў поўным сэнсе палітычнай маральнасці, каб дэмакратызацыя жыцця згуртоўвала палякаў і беларусаў. А згуртаванасць народаў у нашай краіне неабходна для таго, каб паспяхова рэалізаваць пастановы VIII Пленума нашай партыі, каб умацоўваць дружбу паміж польскім і совецкім народам.

М. Х.

ВЫКРЫВАЕМ МЯСЦОВЫЯ РЭЗЕРВЫ.

Беспрацоўе — праблема якую можна вырашыць

Натоўп народу, чаргі, шум і крык — гэта штодзённая карціна ў гарадскім Аддзеле працоўнага забеспячэння ў Беластоку. Самы часты адказ, які там атрымліваюць людзі: — няма працы, прыдзіце праз некалькі тыдняў. Людзям ападаюць рукі. Што рабіць, за што накарміць сябе, сям'ю, дзе знайсці працу.

Гэта справа не выходзіць з-пад увагі ваяводскіх улад, працягваюцца бясконцыя сходы, канферэнцыі і спрэчкі па вырашэнню цяжкай і вельмі пякучай справы. Выказана тысячы слоў, выліта мора чарніла, а рэзультат? Пагражае нам кашмар беспрацоўя.

Узнікае пытанне, як да гэтага магло дайсці на шляху да соцыялізма, калі ўлада дзяржавы знаходзіцца ў руках працоўнага класа.

Як дайшло — цяпер ужо ясна. Вось адна з прычын: дрэнная сельскагаспадарчая палітыка ў мінулым часе. Сяляне масава ўцякалі ў гарады, бюракратыя тады была ў поўным росквіце.

Цяпер у Беластоку шукае працы больш тысячы чалавек, а ахвотнікаў да дадатковых заробаткаў знайшлося-б яшчэ больш. Есць і магчымасці забеспячэння працай, не хапае толькі смелых, канкрэтных пастаноў, усё не хапае самастойнасці ў кіраўнікоў гаспадаркі Беластоцкага ваяводства. Прыкладаў недалёка шукаць.

Янка Саўковіч, працаўнік Праўлення прамысловасці Ваяводскай рады нарадовай даў прапанову: наладзіць у Беластоку вытворчасць драўлянай воўны. Здаецца, што такі праект павінен быў спаткацца з поўнай падтрымкай і дапамогай з боку мясцовых улад. Чаму? У прадукцыі гэтага малавядомага матэрыялу асноўнай сыравінай з'яўляецца асінавае дрэва, якое цяпер ужываецца толькі для апалу. Асіны ў нашых лясах поўна.

Паказовыя пробкі драўлянай воўны былі выстаўлены на Познанскім кірмашы, дзе аказана ім вялікае зацікаўленне. Рэзультатам таго з'яўляюцца шматлікія заказы, якія ўсё прыходзяць у Прамысловае праўленне ВРН ў Беластоку.

... «— Дайце нам чым хутчэй драўляную воўну, яна нам вельмі патрэбна ў прадукцыі вагонаў. Гэты матэрыял заказваем заграніцай» — піша у сваім лісце дырэктар «Па[illegible]вага» з Вроцлава.

...«— Драўляная воўна неабходна ў прадукцыі караблёў — давайце чым хутчэй» — піша дырэкцыя карабельнага завода ў Гданьску. Заказ прыслала фабрыка вагонаў з Познані, карабельны завод з Шчэціна і інш.

У Беластоку, на Марчуку, ёсць нявыкарыстаны цалкам прыгодны аб'ект пад будучу фабрыку. Прызнана крэдыты і машыны, гатовы тэхналагічны працэс вытворчасці, ёсць поўная магчымасць даць працу для ткачоў, якіх поўна ў цэлай Беласточчыне, тым больш, што воўну можна ткаць на простых кроснах, тым больш, што ткацтва ляжыць у традыцыі Беласточчыны, тым больш, што ёсць неагранічаны магчымасці ў продажы прадукцыі, нават на экспарт. Дык паўстае пытанне: чаму не пачынаецца прадукцыя, чаму ўсё гэтак асяла ідзе?

Не можна распачаць прадукцыі без спецыялістаў, якіх трэба запрасіць на працу з іншых гарадоў. Спецыялістам патрэбны 4 памяшканні. Няўжо-ж у Беластоку пры добрай волі не можна было-б знайсці гэтых памяшканняў. Можна і трэба знайсці чым хутчэй.

Распачаццё прадукцыі драўлянай воўны, — гэта мажлівасць забеспячэння працай у першым перыядзе 532 чалавек толькі з Беластока, — пры вытворчасці на адну змену. Без інвестыцыі, без клопатаў з асваеннем прадукцыі, без клопатаў аб сыравіну.

Думаю, што дзеля вырашэння праблемы беспрацоўя ў Беласточчыне варта падшукаць 4 памяшканні у Беластоку і таго дамагаемся ад Ваяводскай і гарадской улад.

К. Б.

Слаўнае спаборніцтва

Ужо дзесяты год спаборнічаюць паміж сабой будаўнічыя Сталінграда і Мінска. Гэтае надзвычайнае спаборніцтва нарадзілася тады, калі пачалі яшчэ толькі адбудоўвацца горад-герой, Сталінград і сталіца Беларускай рэспублікі — Мінск.

Спаборніцтва сталінградскіх і мінскіх будаўнікоў пераўтварылася ў моцную дружбу двух калектываў, зрабілася традыцыйным і дало надзвычайныя вынікі. Гэтае спаборніцтва стварыла ўмовы для хутчэйшага адбудавання і пабудавання Сталінграда і Мінска. Соцыялістычнае спаборніцтва вельмі многа дапамагло ў павышэнні вытворчасці, памяншэнні сабекошту будаўніцтва, ва ўкараненні перадавых метадаў працы, прагрэсіўных канструкцый і матэрыялаў.

Асабліва добрачынна паўплывала спаборніцтва на распаўсюджванне перадавых доследаў. Два разы ў год арганізуецца спраўджванне як выканана соцыялістычнае спаборніцтва.

Мінчане наведваюць Сталінград, а сталінградцы — Мінск. Падчас спраўджвання выканання дагавора адбываюцца шматлікія спатканні, задушэўныя гутаркі, абмен думкамі. Апрача таго адбываецца практычны паказ перадавых метадаў працы. На пабудовах Мінска пабывалі вядомыя сталінградскія будаўнікі як: Рудніцкі, Сычугаў, Сукуркін, Бутэнка, Арэшын і іншыя, якія падзяліліся сваімі вопытамі. Брыгадзір камплекснай арганізацыі працы, а цяпер дэпутат Вярхоўнага Совета РСФСР, Рудніцкі падчас пабыўкі ў Мінску падзяліўся вопытам сваёй працы.

Пасля ўкаранення камплекснай арганізацыі працы, і ўтварэння камплексных брыгад, мінчане дабіліся высокай вытворчасці працы. На будовах Сталінграда і Мінска цяпер сустракаецца шмат навін.

У 1951 годзе мінскі майстар Рашап падчас пабыўкі ў Сталінградзе дэманстраваў свой спосаб апрацоўкі сцен і калон пад натуральны мармур. Паказ гэты выклікаў вялікае зацікаўленне і прыцягнуў увагу шматлікіх слухачоў. Сталінградцы ўкаранілі гэты спосаб у сябе.

Знатны муляр Мінска — Філіпаў падчас пабыўкі ў Сталінградзе дэманстраваў на будове метад складвання «пяцёркай. Пасля таго сталінградцы застасавалі гэты метад таксама ў сябе.

Шмат чаго запазычылі сталінградцы ад мінчан. Брыгадзір тынкоўшчыкаў Сямёнава, калі была з дэлегацыяй у Сталінградзе расказала новы спосаб тынкавання фасадаў мармуровай краткай метадам прамыўкі.

Пасля вывучэння сталінградцы моцна і шырока ўкаранілі яго ў сябе на будовах. За апошнія тры гады сталінградцы атынкавалі гэткім спосабам больш ста тысяч квадратных метраў фасадаў. Апрача таго на пабудовах Сталінграда спосабам мінскіх будаўнікоў дастасоўваецца механізаваны бескампрэсарны опырск раствораў, што дало магчымасць паскарыць выраб апрацоўкі фасадаў і значна павысіць якасць працы. Паводле метаду мінчан укаранёны штучны граніт, фармапласт і г. д.

У 1956 г. два разы адбыўся абмен дэлегацыямі будаўнікоў. Візіты гэткія, як заўсёды прынеслі вялікую карысць. У час пабыўкі на будовах, члены дэлегацый цікавяцца працэсамі будаўніцтва, заўважваюць дадатныя і адмоўныя бакі.

Так напрыклад у жніўні, дэлегацыя сталінградскіх будаўнікоў пабывала на пабудовах Мінска. Трэба прызнаць, што дэлегацыя гэта ўбачыла тут шмат добрых бакоў, але заўважыла таксама і недахопы. На сходзе актыва будаўнікоў пасля абмеркавання вынікаў спаборніцтва за першае поўгоддзе — сталінградцы сказалі аб усіх добрых метадах працы мінчан, а апрача таго падалі шмат крытычных заўваг.

Таксама рабілі мінчане наведваючыя Сталінград. Гэткая сяброўская дзелавая крытыка з'яўляецца вельмі дзейснай. Стварае яна ўмовы для хутчэйшай ліквідацыі недахопаў. Мінчане наведаўшы Сталінград у гэтым годзе таксама ўбачылі шмат чаго карыснага.

Трэст «Сталінградстрой» самы першы пачаў ужываць у сябе спецыяльныя блокі дымавых і вентыляцыйных каналаў. Мінчане высока ацанілі гэтую навіну і сказалі, што гэткія блокі будуць ужываць і ў сябе.

Трэст «Сталінградстрой» самы першы асвоіў выпуск панелей з карамзітабетона на цэлую кватэру. Ёсць гэта вельмі аблегчаная канструкцыя. Асваенне выпуска керамзітабетонных панелей стварае спрыяльныя ўмовы для паскарэння будаўніцтва. На будовах трэста арганізавана выкананне буйнаразмерных гіпсашлакаваных панелей перагародак. Апрача таго трэст замест дарогай лахавай бляхі да пакрыцця вакальных адлівак ужывае кераміку.

Усе гэтыя навіны мінчане вырашылі застасаваць у сябе.

У соцыялістычным спаборніцтве двух калектываў прымаюць удзел тысячы будаўнікоў. Вялікае значэнне мае асабістае і брыгаднае спаборніцтва. Паміж будаўнікамі заключаюцца соцыялістычныя дагаворы з канкрэтнымі абавязацельствамі.

Моцны, баявы характар мела спаборніцтва паміж вядомымі мулярамі Мінска і Сталінграда — Булахавым і Грачавым. У дзень трыццацігоддзя Совецкай Беларусі Булахаў быў узнагароджан ордэнам Леніна. Сталінградскі муляр свайму мінскаму сябру па-працы паслаў сардэчныя прывітанні і абавязаўся выканаць не менш чым дзве з палавінай гадавых норм працы. Нікалай Грачоў датрымаў свайго слова. Гэткіх прыкладаў можна прывесці нямала.

Знатны муляр Сталінграда В. Рудніцкі спаборнічаў са знатным мінскім каменшчыкам Філіпавым. Спаборніцтва гэта садзейнічала дасягненню імі высокіх вытворчых паказчыкаў.

Камплексная брыгада сталінградскіх муляраў узначальвана Асадзец і мінская брыгада ўзначальвана Цветковым, заключылі паміж сабой дагаворы соцыялістычнага спаборніцтва на 1956 год.

Камплексная брыгада сталінградскіх тынкоўшчыкаў Будэнко спаборнічае з брыгадай мінчан, узначальванай Дзігелевіч і г. д. Вось гэтак працягваецца цудоўная працоўная садружнасць будаўнічых калектываў двух совецкіх гарадоў.

Л. ХАЙМОВІЧ.

150 - кватэрны дом для рабочых мінскага трактарнага завода.

Сталінград: пабудова новых жыллёвых дамоў для рабочых металургічнага завода «Чырвоны Кастрычнік».

Люблю радзіму

Люблю радзіму: шум пшаніцы
Яе калгасных вольных ніў
І на бязвоблачнай званіцы
Птушыных песень пераліў.

А на гумне стук малатарні,
Дзявочы смех і галасы,
Яе садоў наліў янтарны,
Яе дубровы і лясы.

І над маўклівай ракою,
Там, дзе сумуюць чараты,
Дыханне ласкі і спакою,
І сонца захад залаты.

Разбураныя ліхалеццем,
Зноў падняліся гарады.
О Беларусь, мой любы кветце,
Мой край, які ты малады!

ЮРКА ГАУРУК

Першыя крокі

Старшыня Прэзідыума ГРН у Тапалянах (Беластоцкі павет) тав. Верамюк з самай раніцы думаў аб сённяшняй сесіі, аб пытаннях, якія на ёй будуць узняты. Ведаў ён наперад, што на сесію хто-небудзь прыедзе з Прэзідыума Павятовай рады нарадовай, што радныя прыдуць са спазненнем, што не будзе цікавай дыскусіі, што сённяшня сесія будзе такая самая, як усе мінулыя... З такімі думкамі выйшаў Верамюк з хаты і на веласіпедзе паехаў праз радзімую вёску Масціска ў Тапаляны. Даяжджаючы да памяшкання Прэзідыума ўбачыў ён на вуліцы многа сялян.

У чым справа? Чаго людзі прышлі сюды? Імжа ніхто не казаў, што сёння сесія? А можа сёння вясковы сход? — думаў старшыня. Але гэта не можа быць. Сходу ў Тапалянах ужо амаль два гады не было.

Старшыня ўвайшоў у памяшканне Прэзідыума і тут таксама многа сялян. Ёа усхваляваўся і стаў гаварыць:

«Чаго вы людзі прышлі? Сёння сесія ГРН, а не вясковы сход! Няма патрэбы вашай прысутнасці на сесіі!».

На яго пытанні пасыпаліся адказы. «А што, можа забароніце быць на сесіі?» «Мы хочам ведаць над чым вы там будзеце радзіць».

У кутку за сталом сядзела двух прадстаўнікоў з Прэзідыума Павятовай рады нарадовай, курылі папяросы. Іх прысутнасць быццам спыняла павышаны тон старшыні накіраваны да сялян. Пасля адзін з іх звярнуўся да старшыні: «Няма ў гэтым нічога дрэнiага, таварыш старшыня. Людзі могуць быць на сесіі!».

Тады тав. Верамюк перастаў гаварыць і пайшоў у суседні пакой і больш не пратэставаў. Яму моцна білася сэрца. Ён адчуваў, што сёння сяляне будуць моцна крытыкаваць яго дзейнасць, а таксама дзейнасць членаў Прэзідыума.

* * *

Сесія ГРН адбывалася не ў памяшканні ГРН, як гэта было ў мінулым, а ў вясковым клубе. Хаця клуб даволі вялікі, аднак быў запоўнены. Спераду на доўгай лаве сядзелі радныя. У парадку дня было два пытанні: 1) выбары акруговай выбарчай камісіі і 2) выкананне абавязковых пастаўак.

Пасля свайго кароткага выступлення старшыня Прэзідыума сказаў: — Даю голас нядаўна выбранаму старшыні грамадскага камітэта фронта нарадовага. І тут-жа адразу пасыпаліся пытанні з прэтэнзіямі: «хто і калі выбіраў камітэт? Хто выбіраў старшыню? Чаму мы не ведаем?»

Жыхары грамады нічога не мелі супроць членаў камітэта, але супроць таго, што камітэт выбраны без іх ведама.

Як пазней высвятлілася, камітэт нарадовага фронта, які складаецца з 27 членаў, быў выбраны на сходзе ў якім брала ўдзел толькі 12 чалавек. І вось таму гневала гэта рысутных і многія з абурэннем выступалі супроць такіх практык Прэзідыума ГРН. Смелыя і вострыя выступленні прысутных хвалявалі старшыню. Магчыма таму тав. Верамюк і не мог справіцца з абавязкамі кіраўніка гэтай сесіі. Але пры дапамозе сакратара Прэзідыума ГРН і прадстаўніка з павета, сесія адбывалася арганізавана.

Сяляне выступалі і крытыкавалі камісіі грамадскай рады, якія не праяўляюць ніякай дзейнасці. Аказалася нават што сельскагаспадарчая камісія зусім не існуе. І тут-жа самыя жыхары выбралі гэту камісію. Пасля патрабавалі, каб сакратар Прэзідыума прачытаў каму прызнаныя ільготы і якія ільготы.

— Мы хочам, каб усе ільготы Прэзідыум прызнаваў на сходзе. Мы хочам, каб рада не адрывалася ад нас — гаварыў гр. Харыла.

Кульмінацыйным пунктам спрэчак былі справы, якія датычылі няправільнай сельскагаспадарчай палітыкі мінулага перыяду. Аб сваёй вялікай крыўдзе — гаварылі многія сяляне.

Справа ў тым, што ў Тапалянах некалькі год таму назад, пад адміністрацыйным націскам, арганізаваўся сельскагаспадарчы кааператыў. Праўду кажучы, гора не кааператыў. Ён не мог зусім развівацца, таму што налічваў толькі 10 гулякаватых членаў, якія вельмі любілі гарэлку. Павятовыя ўлады пастанавілі ўмацаваць кааператыў прыходам новых членаў. Мэту сваю хацелі асягнуць наступнымі метадамі:

Аднаасобнікам у мінулым годзе павялічылі ў два і больш разоў абавязковыя пастаўкі і падатак. Вось прыклады: Івана Бароўскага ў 55 годзе абавязковыя пастаўкі складалі 150 кг збожжа і 385 кг бульбы. У гэтым годзе ён павінен плаціць 500 кг збожжа і 709 кг бульбы. Браніслаў Шымасюк у мінулым годзе плаціў 550 кг збожжа і 1.100 кг бульбы, а цяпер трэба яму здаць 2.200 кг збожжа і 2.400 кг бульбы. У большай ці, у меншай ступені пакрыўджаныя ўсе адноасобнікі ў Тапалянах.

Крыўду гэту зрабілі ім павятовыя і ваяводскія ўлады, якія імкнуліся прымусіць сялян уступіць у кааператыў. Аднак яны хаця і не маглі разлічыцца з дзяржавай, не ўступалі ў кааператыў.

За гэтыя памылкі павятовых і ваяводскіх улад церпяць сяляне з Тапалян. З Беластока прыязджае цяпер пракурор і разам з прысуднай камісіяй карае іх. Міхася Аляксеюка пакаралі на 500 зл. а Антона Камінскага на 1.000 зл. толькі за тое, што год назад павет прыціснуў шрубу і ўсім адноасобнікам так класіфікаваў зямлю каб яны не маглі разлічыцца з дзяржавай. Пакрыўджаныя тапалянцы пісалі ў гэтай справе ў Павятовую і Ваяводскую раду, пісалі ў міністэрства але да гэтага часу няма ніякіх рэзультатаў, нікому галава не баліць, што людзям дзеецца вялікая крыўда.

Сяляне на сесіі моцна выступалі супроць Прэзідыума які добра ведае, з якой мэтай зроблена, каб тапалянцы не мелі магчымасці выканаць абавязкаў, але аднак дазваляе за памылкі людзей з павета і ваяводства караць сялян.

Па ініцыятыве В. Асіповіча сяляне выбралі камісію, якая мела паехаць у Беласток і быць там так доўга, пакуль не даб'ецца зніжэння абавязковых паставак. На сесіі сяляне выказалі таксама свае пажаданні адносна дзейнасці Прэзідыума ГРН. Патрабавалі, каб надзелы будаўнічых матэрыялаў адбываліся таксама яўна.

Радныя, якія не выступалі, пераканаліся, што сесія з удзелам жыхароў грамады можа даць лепшыя прапановы і пастановы. Аб гэтым пераканаўся і старшыня Прэзідыума, які пачаткова не хацеў дапусціць сялян на сесію. Усе члены Прэзідыума адчулі тое, што лягчэй было-бы працаваць, каб сяляне дапамагалі ім вырашаць важнейшыя справы Прэзідыума, каб бралі ўдзел у сесіях.

Гэта сесія была першым крокам дэмакратызацыі жыцця ў грамадзе.

Як бачым, VIII Пленум нашай партыі пабудзіла сялян да актыўнага ўдзелу ў палітычным і грамадскім жыцці нашай краіны, асмеліла іх выступаць яўна супроць зла і памылак нашых улад мінулага перыяду. Сяляне з Тапалян пастанавілі браць актыўны ўдзел ва ўсіх сесіях грамадскай рады.

М. Х.

Маладыя шахцёры

Што раз больш маладых людзей, якія маюць адбываць службу ў войску, выяўляюць жаданне, згодна з Пастановай Урада, пайсці на працу ў шахты.

Маладыя ахвотнікі ў шахтах маюць клапатлівую апеку з боку горнапрамысловага надзору.

На здымку: — маладыя ахвотнікі ў чытальні рабочага інтэрната шахты «Бытам».

Да сэрца беларуса

Некаторыя кажуць, што не трэба востра падкрэсліваць патрэбу і неабходнасць беларусам мець свой патрыятызм, або проста з лёгкадумнасцю адносяцца да гэтай справы.

Прыкра назіраць такія з'явы і такія адносіны да беларускай справы — справы вялікай важнасці для нас, беларусаў. Я ніяк не магу згадзіцца з такім становішчам. Абыякавасці да беларускай справы не можа быць.

Памылковы таксама погляд тых, хто мяркуе, што справа беларусаў можа быць належна вырашана ў адарванні ад гісторыі беларускага народа.

«Што беларускі народ, мае сваю гісторыю, аб гэтым мала хто ведае — пішуць нашы чытачы — і дзеля таго адсутнічае сіла, якая абудзіла-б у беларуса любоў да беларускай культуры».

Вядома, што з пачуццём нацыянальнай гордасці беларусаў не так як павінна быць. Вядома, што беларусы саромяцца называцца беларусамі (асабліва ў гарадах). Каб гэтага не было далей, трэба абудзіць у беларуса нацыянальны гонар. Адным словам — патрэбна гісторыя.

Па-мойму абудзіць сярод беларусаў свядомае пачуццё нацыянальнай гордасці — наша падставовая задача.

Праўда, што аб гэтай задачы не гаворыць статут БГ-КТ. Ці правільна? Па-мойму не! Працуецца, а не бачыцца базіса, на якім павінна развівацца гэтая праца. Адсутнічае сіла, якая кіравала-б працай.

Мы хочам, дабіваемся, каб статут быў рэалізаваны. Ну, не ведаю як хто. Я не бачу фактычнай яго рэалізацыі, калі беларусы не будуць свядомымі патрыётамі свайго народа.

Падумаем рэальна: як беларус пакахае беларускую мову, калі ён саромецца прызнацца, што ён беларус, калі ён нічога не ведае аб беларускім народзе, як беларус пачне чытаць і даражыць беларускай кніжкай, калі ён абыякавы да нацыянальнага пытання.

І мне вось здаецца, што пераскочана гэты ўступны пункт. Праводзіцца работа, а глыбокага хвалюючага ўздыму сярод беларускага насельніцтва не назіраецца. Наша беларускае насельніцтва не адчула, што ў яго гісторыі настаў новы перыяд.

«Калі мы пойдзем да народа з песняй, з танцам — кажуць некаторыя — мы напэўна даб'емся таго, што ўключым беларусаў у соцыялістычнае будаўніцтва. Песня, танец, верш — вось правільны шлях нашай працы».

На гэта мне хочацца сказаць, што не мы навучылі народ песень, танцаў, а самі ад яго навучыліся і вучымся.

Паслухаем вясковых песень — улетку на вуліцы, узімку на вясковай вечарынцы, або прыгледзімся вясковым гульням, колькі народнасці ў іх. Але калі возьмем адносіны беларусаў да беларускай справы, калі запытаем як беларус разумее цяпер сваё становішча, заўважым, што аднак не ўсё ў парадку.

Я неаднаразова чула, як дзяўчаты-беларускі ў Беластоку сабраўшыся спяваюць вясковыя беларускія песні. Цудоўна выходзіць! Але гэтыя-ж дзяўчаты саромяцца прызнацца, што яны беларускі. Значыць, «песенны» шлях — гэта шлях няпоўны. Я не то, каб выступала супроць песні. Не. Я сама вельмі люблю іх. Але я не магу згадзіцца з тым, каб праца наша абмяжоўвалася выключна да песні.

Трэба ведаць, што беларусы ў асноўным народ шчыры, адкрыты. Але толькі тады, як бачаць, адчуваюць, што маюць дачыненне са шчырасцю. І таму працаваць з беларусамі трэба па-шчырасці. Я ніяк не магу зразумець чаму існуе нейкае неакрэсленае становішча, баязлівасць сказаць яўна: «Беларус павінен быць патрыётам свайго народа».

Праз многія стагоддзі з усіх бакоў беларуса білі, душылі, катавалі, праследвалі толькі таму, што ён працоўны і беларус. Адны хацелі, каб ён быў палякам, другія рускім. Значыць беларус быў патрэбны, бо ён добра і шчыра працаваць умее.

Імкнуцца трэба, каб нараджэнне Таварыства і «Нівы» людзі зразумелі як сваё нацыянальнае адраджэнне. Чалавек абыякавы да свайго народа, будзе абыякавым і да іншага.

Мы ў рэдакцыі часта гаворым на тэму: як і што пісаць, каб людзі з цікавасцю і карысцю чыталі. Усе мы згаджаемся, што пісаць трэба аб людзях, аб іх добрых і дрэнных справах. Але як пісаць аб гэтым — тут вось выяўляюцца разыходжанні ў поглядах.

У «Ніве» чытач павінен знайсці тое, чаго не знойдзе ў ніякай іншай газеце, колькі-б іх не было. Павінен знайсці глыбокі клапатлівы аналіз беларускага асяроддзя, беларускага жыцця. У «Ніве» цэнтральнай постаццю, героям яе, павінен з'яўляцца чалавек-беларус.

На мой погляд разглядаць, напрыклад, беларускую вёску, як эканамічную адзінку — гэта для «Нівы» за мала. «Ніва» павінна пайсці далей, паказаць чытачу (у выпадку вёскі) беларускую эканамічную адзінку.

Каб збудаваць соцыялізм, не трэба ўсім краінам ісці да гэтай мэты аднолькавым шляхам. Пажаданым, каб кожны народ меў свой шлях дастасаваны да сваіх умоў. Нават і прамысловыя прадпрыемствы, каб паспяхова выканаць план, павінны знайсці свой шлях, найбольш адпаведны да ўмоў кожнага.

У сувязі са спецыфічнай атмасферай і асяроддзям, у якім разгортвае працу Таварыства і «Ніва», яны павінны таксама крочыць сваім уласным шляхам.

Знайсці правільную дарогу ў сэрца беларуса — вось наша задача.

ВЕРА ЛЕУЧУК

Сакольскія запіскі

(Са старонак Стасявага дзённіка)

30 верасня 1956 г.

Ура! Ну ўжо нарэшце водпуск... Што за цудоўны гумар, папросту анельскі. Еду да бацькоў. Трэба абавязкова зараз пайсці ў ПДТ і нешта купіць у падарунку для таты, мамачкі і брата.

Заўтра ўжо буду ў Карпоўцы, у... роднай хаце.

31 верасня 1956 г.

Бедная маці. Як яна ўсцешылася з выпадку майго прыезду. Даўно ўжо іх не наведваў... па праўдзе кажучы сам у гэтым вінен, ну але...

Як за гэты час састарэлася мамачка, пагусцела сетка змаршчынак на яе твары, бацька зрабіўся нейк больш сурёзным, прыгорбілася ўся яго постаць. Міколка затое падрос за гэты час, памужнеў, у яго вачах з'явілася задуменнасць... (нічога дзіўнага, калі не памыляюся, то ўжо пайшоў яму 15 год). Відавочна закахаўся ў нейкай аднакласніцы...

10 кастрычніка 1956 г.

Сёння адно здарэнне прымусіла мяне ізноў узяць у рукі пяро. А было гэта вось як.

Улажыўшы пад павецю свірончыка нарубаныя дровы, я пайшоў да хаты абедаць. Брат Міколка ўжо прыйшоў са школы. Сядзеў за кухонным сталом і штосьці весела расказваў маці, якая ўвіхалася ля пліты. Бацькі не было дома.

— І вось уяві сабе, мама — ўзрадавана гаварыў Міколка — пасля ўрокаў прыходзіць у клас настаўніца і кажа каб усе яшчэ засталіся, бо мае быць урок беларускай мовы. То колькі ўжо, мама, маем вучыцца гэтай беларускай мовы?

— І што вы зрабілі? — пацікавілася маці.

— А нічога — бойка працягваў брат. Папросту, калі яна толькі выйшла з класа, мы памаленьку адзін а другім... і да хаты. Паўцякалі амаль усе і «рускія» (праваслаўныя — С. Я.) таксама. Засталіся толькі такі Карнецкі, Ваўрэня, Мішуціха і яшчэ там хтосьці... як хочуць, то хай вучацца, а нам навошта яна.

— Ну, а нічога вам за гэта не будзе? — прарвала маці.

— А што там будзе. Мы-ж, мама, не рускія, праўда ці не. Нават ксёндз кажа, што мы палякі, дык чаму-ж гэта маем вучыцца гэтай, беларускай мовы. Праўда ці не?!... Толькі пасля блытаюцца на ўроках «простыя» словы з польскімі...

Далей я ўжо не слухаў гэтай паклёпніцкай гутаркі брата. Вырашыў пры першым выпадку пагутарыць на гэту тэму з братам. Так будзе лепш... жаль матчыных нерваў.

21 кастрычніча 1956 г.

Учора быў на забаве. Як звычай, гралі ў феліксавай хаце. Маладзец Тадзік. Сваёй даўняй жвавасці не страціў. Праз увесь вечар танцаваў з нейкай дзяўчынай. Відаць прывёў аднекуль з аколіцы. Так я і не дадумаўся спытаць у Тані, адкуль гэта дзяўчына. Сказала толькі, што Тадзік будзе з ёю жаніцца.

Папрыгажэла Таня за гэты час і як-бы болей пасталела. Не разумею толькі ў чым прычына, што яна праз увесь час нашае размовы намагалася размаўляць са мной па-польску!? Што за ліха! Я-ж здаецца даволі добра размаўляю на сваёй роднай мове, не так ужо забыў яе, тым больш, што ўсё-ж такі трохі чытаю беларускую літаратуру.

Дзіўныя нашы дзяўчаты, дзіўныя... усюды пагоня за «мястовымі» хлопцамі.

26 кастрычніка 1956 г.

Ну, гэта ўжо нечуванае! Ніяк не магу яшчэ сабе добра ўявіць... не, гэта хіба няпраўда, што Станкевічыха, Рамантоўская, Каханоўская і Грыцук хадзілі да настаўніцы сварыцца навошта навучае дзяцей беларускай мовы, якая, як яны казалі «непатрэбная нашым дзецям, перашкаджае толькі вучыцца» і наогул «мы-ж размаўляем па-просту, а не па беларуску,жывем у Польшчы» і «мы палякі, а не беларусы» і г. д.

Глупствы! Якія-ж усё-ж людзі могуць плесці глупствы!

30 кастрычніка 1956 г.

Сёння ўжо апошні вечар знаходжуся ў сваёй хаце. На душы неяк сумна.

Бывай родная вёска з сваім шчырым, добрым людам, які яшчэ не пазбыўся страху перад шавіністычнымі бандамі, які яшчэ верыць асымілятарскай хлусні ксяндзоў, у якім яшчэ бытуе сярэдневяковая пагарда да сваёй роднай мовы.

А ўсё-ж такі баязлівец з мяне! Не адважыўся стаць у абарону сваёй мовы... падумаў сабе: нічога тут адзін не зробіш, яшчэ абсмяюць і бацькі будуць хваляваць, што іх сын яшчэ не «набраўся» культуры ў горадзе...

Бывай Таня, не хачу каб ты раптам «пакахала» мяне толькі за тое, што я «мястовы»... Агідна!

САКРАТ ЯНОВІЧ

З КОНКУРСУ ЗБІРАЛЬНІКАЎ НАРОДНАЙ ТВОРЧАСЦІ

Казка пра багатага памешчыка, яго казачніка Баяна і зладзеяў

Раскажу я вам, сябры казку. Казка — выдумка, аднак у гэтай казцы знойдзецца і частка праўды.

Некалькі стагоддзяў таму назад жыў-быў адзін вельмі багаты памешчык.

Каб разбойнікі не маглі напасці ды абрабаваць сядзібу, была яна агароджана высокім частаколам, а некалькі дзесяткаў сабак, якіх пан ужываў таксама і на паляванні,пільнавала маёнтак ад няпрошаных гасцей.

Кожны смяротнік мае свае дзівацтва, і гэты пан меў: вельмі любіў слухаць казкі. І ў ліку сваіх слуг меў асобага казачніка які называўся Баян. Умеў ён расказваць вялікую колькасць цікавых казак.

Бывала пан паабедае, ляжа ў ложка ды крычыць на свайго казачніка: «Баян, бай байку!» Баян падыходзіць да ложка, сядае на зэдліку і пачынае казку: аб далёкіх краінах, дзе няма зімы і дзе жывуць людзі з адным вокам, аб русалках, якія выходзяць увечары з мора і вельмі прыгожа спяваюць, аб гым як асілкі хадзілі па свеце. А пан ляжыць у ложку, прыемна марыць і паволі засынае. Часта пан прачнецца ноччу і крычыць: «Баян, бай байку!» І Баян устае, ідзе ў панскі пакой і пачынае адну са сваіх казак.

Так міналі гады. Аднойчы зладзеі даведаліся, што ў сядзібе пана ёсць многа багаццяў: грошай, адзежы і іншага дабра і пастанавілі абкрасці пана. З гэтай мэтай накрышылі яны ў карыта хлеба, палілі яго гарэлкай і паставілі есці панскім сабакам. Сабакі наеўшыся пап'янелі. Тады зладзеі павязалі іх за хвасты па два і павесілі на частаколе, якім быў агароджаны двор, а самі адчынілі вароты і пачалі ўсё выносіць на дарогу і грузіць на вазы. Потым увайшлі ў панскі дом давай забіраць усе каштоўныя рэчы. Пан і слугі моцна спалі.

Калі зладзеі ўжо ўсё больш-менш каштоўнае забралі, адзін з іх раптам убачый у сенцах за прыадчыненымі дзвярыма сабалёвае футра пана, вялікай вартасці. Але другі злодзей хутчэй падскочыў і забраў гэту шубу. Тады паміж зладзеямі ўзнікла гарачая спрэчка: злодзей, які першы ўбачыў гэтае футра гаварыў што гэтае футра павінна быць яму, а злодзей які схапіў футра — не хацеў яму яго аддаць. Тады злодзей, які першы ўбачыў футра, кажа свайму таварышу: «Калі ты не хочаш аддаць мне гэтага футра то я пайду і спытаю самога пана, каму гэтае футра павінна належаць». І пайшоў у спальню пана.

Пан пачуўшы, што нехта ўвайшоў, падумаў, што гэта Баян і замармытаў: «Баян бай байку!».

Злодзей усеўся на зэдліку каля ложка пана і пачаў гаварыць яму казку.

— Жыў - быў на свеце багаты памешчык., такі напрыклад як-бы і пан. Многа было ў яго багацтва. Сядзіба яго была агароджана высокім частаколам — так як-бы і ў пана, а цэлая чарада сабак пільнавала каб ніхто не мог ноччу ўвайсці ў маёнтак і абкрасці гэтага пана. Аднак зладзеі схітрыліся: накрышылі ў карыта хлеба, палілі яго гарэлкай, накармілі гэтым сабак і калі яны пап'янелі — павязалі іх па два за хвасты і паперавешвалі на частаколе. Тады ўвайшлі ў дом — так як-бы напрыклад да пана — забралі ўсё, вынеслі ды паклалі на вазы. Але вось адзін злодзей убачыў яшчэ ў сенцах за дзвярыма сабалёвае футра. Калі хацеў ён яго ўзяць падскочыў другі злодзей і забраў гэтае футра сабе. Паміж зладзеямі ўзнікла тады спрэчка — каму павінна належаць футра, ці таму, хто першы ўбачыў, ці таму хто хутчэй узяў. Сварацца паміж сабой зладзеі і ніяк не могуць вырашыць, каму павінна дастацца футра. Ну, а як-бы напрыклад пан вырашыў — каму павінна быць футра: ці таму, хто першы ўбачыў, ці таму, хто першы схапіў?

— Ясна, што таму, хто першы ўбачыў — прамармытаў засынаючы пан.

Злодзей ціха выйшаў са спальні і кажа сваім таварышам:

— Сам пан сказаў, што гэтае футра павінна належаць мне.

Рана пан праснуўся, устаў ды хацеў адзецца — бачыць: няма футра. Увайшоў у другі пакой — навокал пуста — усе рэчы зніклі. Пайшоў на двор, глядзіць: сабакі павязаны за хвасты вісяць на частаколе. Пан паклікаў Баяна і спытаў, ці ён ноччу, калі расказваў пану казку, не чуў, што зладзеі знаходзіліся ў маёнтку. Баян адказвае, што нічога не чуў і што ён гэту ноч пану казку не расказваў. Тады пан зразумеў, што казку гаварыў злодзей.

З той пары пан перастаў слухаць казкі, а Баяна звольніў, бо больш не быў яму патрэбны.

Запісаў у Семятыцкім павеце
М. КАПЧУК.

БАЛЕСЛАЎ МАНКЕВІЧ

Гутаркі аб мове

(Гутарка 4)

ГАЛОСНЫЯ ПАСЛЯ ЗЫЧНЫХ Д, Т І ПАСЛЯ ЗАЦВЯРДЗЕЛЫХ Ж, ДЖ, Ч, Ш, Р, Ц,

Трэба добра запомніць, што пасля *д, т,* а таксама пасля зацвярдзелых зычных *ж, дж, ч, ш, р, ц* (калі *ц* не паходзіць са змякчанага *т*) у беларускай мове пішуцца толькі *а, о, у, ы, э,* напрыклад: *дырэкцыя, тэатр, жыла, жоўць, дрожджы, чысты, шыла, шырыня, рэкорд, цэлы.*

Гэтае правіла з'яўляецца спачатку некаторай цяжкасцяй, асабліва для тых, хто ведае рускую мову, у якой, наадварот, пасля *х, ч, ш* пішуць *й, е,* а ніколі не пішуць *ы, э.*

КАЛІ ТРЭБА ПІСАЦЬ МЯККІ ЗНАК?

Мяккі знак *ь* трэба пісаць на канцы слова, калі апошні зычны з'яўляецца мяккім: *сталь, цень,* а таксама ў сярэдзіне слова пасля мяккага зычнага, калі пасля яго стаіць цвёрды зычны: *малацьба, касьба, пісьмо, вазьму.*

У такіх словах мяккі знак застаецца нават і тады, калі пры змене слова гэты цвёрды падлягае змякчэнню: *малацьба — малацьбе, касьба — касьбе, пісьмо — пісьменнік вазьму — возьмем*

Мяккі знак пішацца пасля мяккага *л: колькі, гульня, пальцы, соль.*

Апрача таго, трэба запомніць, што мяккі знак пішацца перад канчаткам *-мі: коньмі, грудзьмі.*

Мяккі знак не пішацца:

паміж падвоенымі зычнымі: *каменне, галлё, жыццё;*

пасля цвёрдых зычных *д, т,* зацвярдзелых *ж, дж, ч, ш, р, ц,* напрыклад: *ноч, мыш, чытаеш;*

пасля зычных *б, п, м, в, ф;*

пасля *н* перад *ш: меншы, іншы.*

ПАДОУЖАНЫЯ ЗЫЧНЫЯ

Характэрнай з'явай для беларускай мовы з'яўляецца падаўжэнне некаторых зычных.

Зычныя *з, ж, дз, л, н, с, ц, ч, ш,* калі яны стаяць паміж галоснымі, могуць вымаўляцца падоўжана. Такое вымаўленне на пісьме перадаецца падвойным напісаннем гэтых зычных: *насенне, ралля, збожжа.*

Падоўжаны *дз* на пісьме перадаецца праз *ддз: разводдзе, суддзя.*

Падаўжэнне зычных у беларускай мове бывае там, дзе даўней пасля зычнага перад галосным быў *ь* або *і,* якія і дагэтуль захаваліся ў рускай мове, напрыклад: па-руску *Запорожье* — па-беларуску Запарожжа, па-руску — *терпение* — па-беларуску *цярпенне.*

У беларускай мове асабліва часта выступае падаўжэнне *ц* у словах тыпу: *смяяцца — смяецца — смяюцца, старацца — стараецца — стараюцца.*

Падвойныя зычныя ў словах іншамоўнага паходжання не пішуцца. Так, мы пішам: *клас, каса, маса, камісія, група* (параўнайце з напісаннем гэтых слоў у рускай мове: *класс, касса, масса, камиссия, группа).*

Аднак некаторыя словы іншамоўнага паходжання, у якіх падоўжаны зычны вымаўляецца, захоўваюць яго і на пісьме, напрыклад: *манна, ванна, бонна, Мекка.*

ПРАВАПІС ЗВОНКІХ І ГЛУХІХ ЗЫЧНЫХ

Некаторыя звонкія зычныя, а іменна: *б, г, д, дж, дз, ж, з,* калі яны стаяць перад глухімі зычнымі *(п, х, т, ч, ц, ш, с)* або на канцы слова, трацяць сваю звонкасць і вымаўляюцца глуха, напрыклад: *клубы — клуб* (вымаўляецца: клуп), *нарогі — нарог* (вымаўляецца: нарох), *дзяжа — дзежка (ж* перад глухім *к* вымаўляецца як *ш:* дзешка), *казаць — казка* (вымаўляецца: каска).

Таксама глухія зычныя, калі яны апынуцца ў становішчы перад звонкім зычным, пры вымаўленні гучаць звонка: *касіць — касьба* (гучыць: казьба), *малаціць — малацьба* (гучыць: *маладзьба).*

Такі пераход звонкіх зычных у глухія і глухіх у звонкія называецца прыпадабненнем.

Прыпадабненне зычных на пісьме не перадаецца, толькі ў прыстаўках *без-, раз-, з-,* калі *з* стаіць перад глухім зычным, то яно і на пісьме пераходзіць у *с: бясстрашны, раскінуць, ссячы.*

(Працяг у наступным нумары).

ЕЖЫ ДАНЕЛЕВІЧ — кандыдат гістарычных навук прафеса р УМКС у Любліне

Удзел беларускіх, рускіх і украінскіх добраахвотнікаў у лістападаўскім паўстанні

Рэвалюцыйная дружба беларускага, рускага і украінскага народаў з польскім народам мае свае глыбокія гістарычныя традыцыі. Лепшыя сыны гэтых народаў ужо ў першай палове XIX ст. разумелі, што толькі супольнымі намаганнямі можна будзе звергнуць царскае самаўладства і няволю айчынных памешчыкаў. У гэтым артыкуле хачу апісаць некалькі невядомых грамадству фактаў з багатай гісторыі рэвалюцыйнай дружбы чатырох вялікіх народаў.

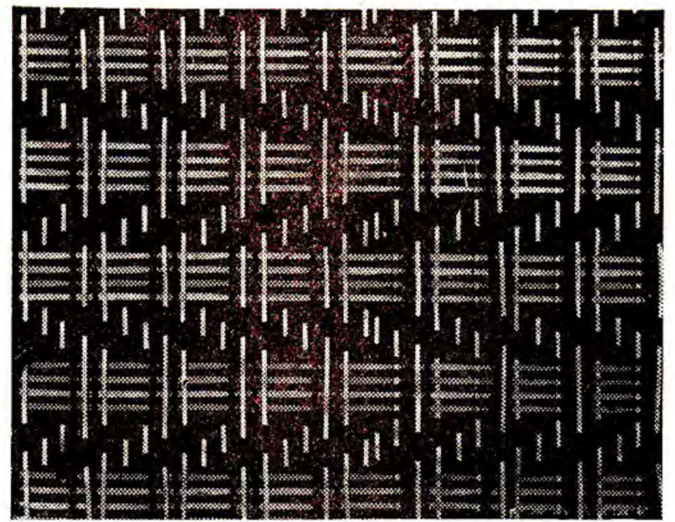
У 1831 годзе лістападаўскае паўстанне прыходзіла ў заняпад. Царскія войскі маршала Паскевіча перайшоўшы Віслу, ад захаду, набліжаліся да Варшавы. Кіруючы паўстаннем ад жніўня 1831 г. здрадніцкая польская арыстакратычна - памешчыцкая зграя князя Чартарыскага, якая захапіла камандванне паўстаннем толькі з той мэтай каб не дапусціць да сацыяльнай рэвалюцыі, вырашыла пакінуць акружану варожымі войскамі сталіцу, не абараняць яе. З гэтай мэтай, нібы ў пошуках харчоў для акружанай ад захаду Варшавы, на правы бераг Віслы выведзена 20-цітысячны корпус генерала Рамарыны. На самай-жа справе корпус Рамарыны без баёў уцякаў у напрамку аўстрыйскай граніцы, нягледзячы на загады польскага галоўнага камандвання неадкладна вярнуцца ў акружану сталіцу. Аднак гэтыя злачынскія планы здраднікаў польскага народа: князя Чартарыскага, графа Густава Малахоўскага, князя Сапехі, якія апанавалі камандванне корпуса Рамарыны, на шчасце не былі поўнасцю ажыццёўлены. У склад 20-тысячнага корпуса Рамарыны ўваходзілі два батальёны беларускіх, рускіх і украінскіх добраахвотнікаў, якія ў час кампаніі 1831 года перайшлі на бок польскіх войскаў, змагаючыся пляча ў пляча з польскім братам супроць царскага самаўладства. Гэтыя батальёны ўваходзілі ў склад пятага пяхотнага палка, якім камандваў, адважны, прагрэсіўны польскі афіцэр, палкоўнік Рыхлоўскі. Ён з вялікай любоўю адносіўся да падначаленых яму добраахвотнікаў.

Беларусаў, рускіх і украінцаў ахапіла вялікае абурэнне, калі даведаліся, што ген. Рамарына, гандляр воінамі, перакуплены Чартарыскім, намеран без баёў адступіць у Галічыну, што адмовіў выканаць загад неадкладна вярнуцца ў Варшаву, што не хоча ўдзельнічаць у яе абароне. Цесна абступіўшы любімага палкоўніка, пачалі дамагацца наступлення на ворага. «Лепш загінуць, ніж ганебна ўцякаць» ускрыквалі адважныя салдаты. Палкоўнік Рыхлоўскі зразумеў іх патрабаванні. Са сваім палком адлучыўся ад групы ген. Белінскага, які знаходзіўся ў авангардзе арміі ген. Рамарыны, і накіраваўся на вёску Рагазніца, што непадалёк Мендзыжэца Падляскага. Рагазніца была занята вялікім варожым атрадам, якім камандваў ген. Варпахоўскі. Беларускія, рускія і украінскія добраахвотнікі з усіх бакоў акружылі атрад ген. Варпахоўскага, які да шчэнту разгромлены, быў вымушан адступіць.

«Біліся як ільвы і ніхто не здаваўся ў палон» — пісаў адзін з сучаснікаў, Аляксандр Ялавецкі. Іх камандзір палкоўнік Рыхлоўскі быў цяжка паранены. У той час, калі зграя князя Чартарыскага накіроўваецца да збаўленчай аўстрыйскай граніцы, атрад герайчных беларускіх, украінскіх і рускіх добраахвотнікаў крывава змагаўся ў бітвах са словамі на вуснах «За нашу і вашу свабоду». Выпадкі пераходу рэвалюцыйных расійскіх салдат і афіцэраў на польскі бок так часта здараліся нават у час заняпаду паўстання, што цар Мікалай I у лісце да галоўнакамандуючага царскай арміяй маршала Паскевіча неаднаразова звяртаў увагу на неабходнасць «сцерагчы расійскую армію перад рэвалюцыйнай заразай», загадаў «узмацніць апеку над расійскімі афіцэрамі, часта перамяшчаць паасобныя атрады, а камандзірам атрадаў аказваць агіду да рэвалюцыйных ідэй».

«Неабходна тут вялікая асцярожнасць, каб ізаляваць расійскіх афіцэраў ад жыхароў Каралеўства» — пісаў цар — дэспат да свайго маршала, бо «Палякі будуць намагацца сказіць перакананні моладзі». «Раблю што магу, каб не сапсавалася ў гэтай краіне армія» — прабаваў супакойваць цара маршал Паскевіч. Гэтыя намаганні і дэспатычная дысцыпліна не былі ў сілах перашкодзіць у навязванні беларусамі, рускімі і украінцамі кантакту з польскімі паўстанцамі. Шматлікія ўцекачы з царскай арміі змагаліся пасля ў радах паўстанцаў, многія атрымлівалі польскія ордэны, шматлікія з іх разам з палякамі падзялілі лёс горкага эміграцкага жыцця. Добраахвотнікаў беларусаў, рускіх і украінцаў змагаючыхся ў радах паўстанцаў было так многа, што «левіца» польскага сейма высунула праект пастановы аб надзяленні іх у выпадку перамогі, спецыяльнай датацыяй зямлі. Бой пад Рагазніцай, ці баі пад Калушынам, Даманіцамі і Рацёнжамі, у якіх удзельнічалі беларусы, рускія і украінцы, з'яўляюцца адным з самых прыгожых перыядаў лістападаўскага паўстання 1831 г., з'яўляюцца жывым сімвалам вечнай, трывалай дружбы братніх народаў.

Новая галіна вытворчасці

Драйляная тканіна сваім выглядам нагадвае ільняную. У гэтай новай галіне вытворчасці — можа і будучыня Беласточчыны — бацькаўшчыны народных ткачоў.

„Трыумф" пабіў рэкорд свету

«Таймс» паведамляе, што ў ЗША, у мясцовасці Банвіль Сальт Флятс быў устаноўлены новы рэкорд свету хуткасці матацыкла, які прайшоў 214,17 км у гадзіну. Гэты рэкорд устанавіў Джон Ален, на матацыкле 650 см маркі «Трыумф» Джон Ален, паходзіць з Форт Уорт Тэхас. Тым разам рэкорд лепшы ад папярэдняга больш чым на 4 мілі. Папярэдні рэкорд належыў немцу, Вільгельму Герцу, які ўстанавіў яго на машыне нямецкай маркі «НСУ». (г)

19 лістапада споўнілася 245 год з дня нараджэння Міхаіла Васільевіча Ламаносава, геніяльнага рускага вучонага — энцыклапедыста, вялікага мысліцеля, аднаго з заснавальнікаў цяперашняга прыродазнаўства.

Ламаносаў — першы ў гісторыі астраноміі адкрыў атмасферу планеты Венеры, зрабіў новую сістэму адбівальнага тэлескопа, падаў праўдзівыя погляды на склад сонечнай паверхоўнасці.

Вёў барацьбу з царкоўнымі поглядамі на прыродазнаўства і абараняў гэльёцэнтрычную тэорыю польскага астранома Каперніка.

Памёр Ламаносаў у 1765 годзе.

Ці ведаеце, што ...

Беластоцкае ваяводства атрымала ўжо 1 мільён 400 тысяч зл. з дзяржаўных фондаў на развіццё занядбаных і адсталых гаспадарак.

Цяпер Прэзідыюм ВРН выступае да Міністэрства Працы і Грамадскай дапамогі з прапановай прызнання яшчэ 5 мільёнаў зл. на гэту цэль.

Грошы гэтыя будуць прызначаны для развіцця прамысловасці ў малых гарадках, дзе заўважваецца лішак працоўнай сілы.

Прадбачваецца, што да канца будучага года Беласточчына атрымае на развіццё малых гарадоў — больш 12-ці мільёнаў зл. (Р)

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ (3)

Атрымалі мы першы раз лістоўкі, франтавыя газеты і камюнікэ. Пераходзілі яны з рук у рукі, падтрымоўвалі і мацавалі сэрцы людзей.

— Я жыў у вёсцы Пераходы — пачаў расказваць Яноўскі. У сувязі з тым, што вёска наша знаходзіцца на ўзлессі пушчы— немцы высялілі нас у Навасады. Мой швагер, Піліп Скепка, працаваў у пушчы на чыгунцы сторажам. Аднойчы я спаткаў у яго групу партызанаў. Гэтак я і пазнаёміўся з партызанскім атрадам, а неўзабаве і з яго камандзірам Іванам Іванавічам. Канспірацыйная праца прыцягнула мяне ўміг.

— Саевіч — далей працягваў Яноўскі — пачаў дзейнічаць. На шасэ Гайнаўка — Белавежа абстралялі нямецкі транспарт. На лясной чыгунцы забілі некалькі немцаў. Гэтага аднак было за мала. Людзям трэба было паказаць штось больш. Іван Іванавіч пастанавіў узарваць цягнік на трасе Гайнаўка — Нараўка. Але чым узарваць? Не было ані мін ані ўзрывальнікаў. Знайшлі аднак і на гэта спосаб. Я трохі разбіраўся ў кавальскай і чыгуначнай справах. Чыгуначныя рэйкі на Нараўку былі прымацаваны спецыяльнымі цвікамі. Пастараўся Івану Іванавічу спецыяльны лом для выцягвання цвікоў.

Была вясна 1942 года. Уначы на ўскраіне пушчы, за вёскай Пераходы Іван Іванавіч са сваёй групай павыцягваў ломам цвікі і... пайшоў у адхон першы нямецкі транспарт у складзе 37 вагонаў.

Фашысты ашалелі. Распачаліся аблавы, набралі закладнікаў, узмоцнена нямецкія пасты. Людзі аднак бачылі што партызаны існуюць і дзейнічаюць.

Гестапа старалася арганізаваць шырокую шпіёнскую сетку. У Навасадах актыўным шпіком быў Рыгор Янчук, у Дубінах Хведар Андрэеўскі. Безупынна хадзілі па пушчы, пад вокнамі хат. Стараліся выкрыць і партызанаў, і сувязных. Дзейнічалі аднак нядоўга.

Янчука падпільнаваў Іван Іванавіч. А Андрэеўскага і вядомага шуцмана Кастарэнка забіў у 1942 г. партызан Ігар. Рэшта шпіёнаў прыталілася па закутках.

— Шпікі аднак моцна нам пашкодзілі — дадаў Койла. — Як мы пасля даведаліся ўжо ў партызанскім атрадзе, нейкіх 5-ох фашысцкіх прыслужнікаў з Дубін напісалі ў гестапа ліст і заўдалі Івана Верамюка і Мішку Міхальчука — нашых праваднікоў падполля.

Верамюка, пасля жудасных катаванняў, павесілі ў Белавежы, а Міхальчук загінуў у канцлагеры ў Штутгарце. Падчас следства не здрадзілі — загінулі як камуністы.

Пачалі мы дзейнічаць больш асцярожна. Распаўсюджвалі лістоўкі, у далёкія вёскі хадзілі нашыя сувязныя, прыцягвана да падпольнай дзейнасці ўсё больш і больш людзей.

— Так было да лета 1943 года — пачаў ізноў расказваць Юрчук. — На ўсходзе, пад Сталінградам разграмілі нямецкую армію, пачалося вялікае наступленне. Гітлераўцы пачалі нас падазраваць у падпольнай дзейнасці. Саевіча і іншых лясных работнікаў пераведзена на працу ў Гайнаўку. Па хатах пачалі часцей рабіць рэвізіі і выпадковыя арышты. Набліжаўся той час, калі трэба было пакінуць свае хаты і ісці ў партызанскі атрад.

Пайсці ў партызаны было лёгка, праз кантактныя скрынкі мы мелі пастаянную сувязь з партызанамі. Але як было захаваць ад фашысцкай помсты сем'і? Тут трэба было абдумаць нейкую хітрасць. Каб вывесці гітлераўцаў на чыстую ваду мы пастанавілі зрабіць так:

Я разам з Койлам мелі ісці першымі, а пасля ўначы прыйшлі-б ўсёй партызанскай групай і забралі-б з сабой іншых, рэжысёрствуючы пры гэтым плач жанчын, крыкі і г. д. быццам-бы нейкая «банда» забірала людзей.

— У Дубінах непадалёк маёй хаты — кажа Койла — жыў нямецкі солтыс. Яму было відаць што робіцца на маім панадворку. Некалькі дзён да адыходу ў партызанскі атрад я інсцэніраваў сваркі з жонкай. І пайшлі па вёсцы чуткі, што я астатняя дрэнь, што б'ю сваю жонку. Бачыў гэта і ведаў нямецкі солтыс. Гэтага нам толькі і трэба было.

Уначы з Юрчукам адыйшлі мы ў пушчу. На ўзлессі прыпыніліся нічога не кажучы сабе. Скінулі шапкі.

Развіталіся з роднымі парогамі, з вёскай. Дзе-дзе цьмяна блішчэлі вокны хат. За намі самкнуліся кусты пушчы. Распачынаўся новы перыяд у жыцці.

(Працяг будзе)

Абыякава праходзім каля мільёнаў

На палях нашых і балотах бачым шмат раслін, якія называем пустазеллем, не задумваючыся над іх вартасцю. Амаль усе яны з'яўляюцца лекавымі раслінамі — экспартаваным матэрыялам, які дае цэнныя для нас дэвізы.

І вось Беластоцкая цэнтраля лекавых раслін прыняла ў гэтым сезоне 430 тон розных гатункаў раслін і выплаціла збіральнікам больш 5 мільёнаў злоты. Цэнтраля падала нам немалы лік асоб — пераважна дзяцей, якія зарабілі дадаткова па 9.000 зл.

Нашы лекавыя расліны вельмі цэняцца заграніцай, а асабліва ў Францыі, Швейцарыі, Англіі і Злучаных Штатах Амерыкі.

Найбольш раслін дасталі жыхары Сувальскага павета, але найлепшыя, з увагі на якасць, былі дастаўлены жыхарамі Бельскага і Семятыцкага паветаў.

Чытачоў паведамляем, што цэнтраля ў далейшым цягу прымае тырнік, за які плаціць па 20 зл. за кілограм, ялаўцовыя ягады — па 6 зл., карэнне адуванчыка (паўсюдна вядомага па названню малачай) — па 18 зл. за кілограм.

Цяпер, калі ў полі работы няма, — варта было-б бліжэй зацікавіцца гэтай справай.

(Р)

Яшчэ раз аб Крынках

У 33 нумары нашага штотыднёвіка быў змешчан артыкул пад загалоўкам «Ці гэтак узнімаецца аўтарытэт народнай улады», у якім разглядалася становішча пацярпеўшага ў пажары гр. Уладзіміра Мянько. У гэтым артыкуле ўспаміналася таксама пра пагарэлую малазямельную гр. Уршулю Кулакоўскую такімі словамі: «Пра пацярпеўшую ў пажары гр. Уршулю Кулакоўскую я не ўспамінаў таму, што паводле запэўненняў старшыні ГРН Шуткевіча, ўжо хутка атрымае адпаведнае памяшканне».

Мо' перш разгледзім яе становішча. Падчас пажару ў гр. Уршулі Кулакоўскай згарэла: 6 метраў жыта, 2 пуды ільносемя, шмат мукі, крупоў, ложак, 2 столікі, вупраж, плуг, авёс, пшаніца.

Што-ж мела рабіць у такім выпадку бедная жанчына. Заставалася толькі адно выйсце: выпрасіць хаця які - небудзь куток ў старэнькай хатцы свайго зяця. Браніслава Калінскага, які жыве пры вуліцы Браварнай 8.

Пісала прашэнне ў Прэзідыум ГРН — Крынкі каб далі для яе сям'і памяшканне, каб можна было хоць сяк-так, па-чалавечу жыць ды працаваць на сваёй гаспадарцы. Пісала таксама прашэнне ў Прэзідыум ПРН у Саколцы. Аднак дарма!

Ужо мінула амаль 5 месяцаў, а гр. Уршуля Кулакоўская не атрымала нават адказу на складзены ёю прашэнні. Старшыня ГРН — Крынкі гр. Шуткевіч не зрабіў нават той ласкі, каб прыйсці да яе і парамаўляць аб гэтай справе. На яе асабістыя просьбы адказаў сваім звычайным: «Нічога не будзе».

Вось таму нічога не зрабілася і нічога не робіцца. А гр. Кулакоўская і ў далейшым гнездзіцца разам са сваім сынам і дачкою ў цеснай хатцы Браніслава Калінскага. А што рабіць з гаспадарскім статкам? У гр. Браніслава Калінскага не вельмі ўжо такі вялікі хлеў каб можна было змясціць на даўжэйшы час даволі шматлікую чародку авечак, свіней і інш.

10 лістапада ў Крынках, адбыўся грамадскі сход на якім пасля бурлівых спрэчак выбрана новага старшыню Грамадскай рады — гр. Мар'яна Ярашэвіча.

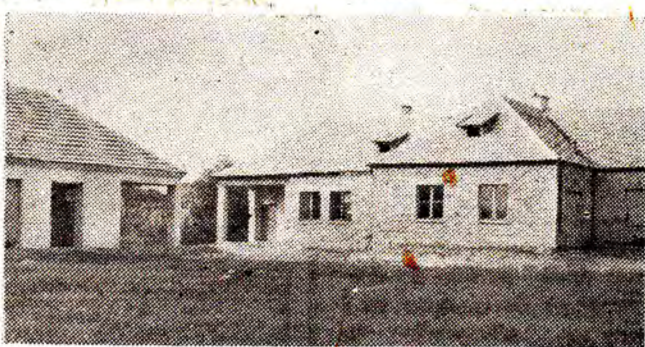
Ці-ж і ён адкажа Кулакоўскай «Нічога не будзе»?

С. ЯНОВІЧ

Новыя прамысловыя аб'екты на Беласточчыне

Ужо неўзабаве Ваяводскае Праўленне прамысловасці ў Беластоку прывядзе ў рух фабрыку дзіцячага абутку ў Семятычах.

У фабрыцы атрымае працу каля 150 чалавек, і будуць яны вырабляць дзіцячы абутак — найбольш патрэбны тавар у продажы.

Будова фабрыкі дзіцячага абутку ў Семятычах
Тэкст і фота — А. О.

Беларуская Кніга

Аддзел высылковы беларускай кніжкі ў Кнігарні імпартаваных выдавецтваў у Беластоку, зноў атрымаў шмат цікавых кніжак на беларускай мове.

Радзім тады на доўгія зімовыя вечары забяспечыцца гэтымі кніжкамі:

Мікола Аўрамчук — «Шляхамі дружбы» — вершы — цана 2,90 зл.

Змітрок Бядуля — Збор твораў І — II — III — IV том — па 5,60 зл.

Пятрусь Броўка — «Цвёрдымі крокамі» — вершы — цана 3 зл.

Тарас Хадкевіч — «Сяброўства» — апавяданні — цана 8,45 зл.

Кузьма Чорны — Збор твораў — п'есы, артыкулы, фельетоны нарысы том І — II — III — IV — V — VI — па 8,16 зл.

А. Фадзееў «Маладая гвардыя» — цана 13 зл.

Аркадзь Куляшоў — «Граніца» — аповесць у вершах — цана 3,35 зл.

А. Горык — «Цёма і Жучка» — апавяданне для дзяцей — цана 0,25 зл.

А. Кальма — «Джым — Ліфцёр» — апавяданне для дзяцей — цана 0,90 зл.

М. Горкі — «Мае універсітэты» — цана 3,85 зл.

Кандрат Крапіва — Выбраныя творы — І — II — III том — цана 39 зл. (за тры томы).

Аляксей Кулакоўскі — «Хараша ўзыходзіць сонца» — апавяданне — цана 4 зл.

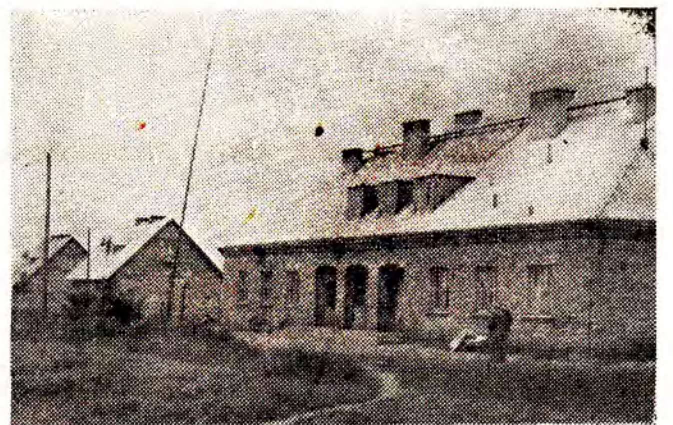
Усе гэтыя кніжкі можна атрымаць поштай. Звяртайцеся па адрасу:

Białystok, ul. Kilińskiego 10 Księgarnia Wydawnictw Importowanych.

Адказы рэдакцыі!

Увага гр. Ян Цялушэўскі, з Новага Леўкава, Гайнаўскі павет і гр. Міхась Цюнчык з Раманова, Беластоцкі павет. Паведамляем Вас, што вынікі конкурсу на складанку «Ленін» былі аб'яўлены ў 24 нумары «Нівы». У тым-жа нумары быў паданы спісак тых якія выйгралі кніжныя ўзнагароды. Вас ў гэтым спіску не было, зн. узнагарод не выйгралі.

„Ніва" з візітам у ПОМ Нарва

На здымку: будынак адміністрацыі і жылыя дамы для трактарыстаў і работнікаў.

ПОМ у Нарве вядомы ў Беластоцкім ваяводстве як адзін з лепшых. Добрая тут і арганізацыя працы, і рэзультаты, і канешне, людзі. Калі прыязджаю да яго з візітам (у рабочы дзень) вельмі цяжка знайсці каго-небудзь ды пагаварыць — усе працуюць.

Тав. Генрых Скаўронскі, галоўны механік ПОМ коратка і змястоўна расказвае мне аб развіцці ПОМ-а, аб тым, што ад 1951 года пабудавана цагляны павець для трактараў і інструментаў. Акрамя таго пабудавалі будынак, у якім знаходзіцца адміністрацыя; вялікі клуб і сталовая, 2 жылыя дамы для трактарыстаў і работнікаў, рабочы інтэрнат, майстэрні і г. д. Падае ўсё новыя лічбы, факты, даты. ПОМ дапамагае ўсім навакольным кааператывам.

Разам з развіццём і будоваю ПОМ раслі і спелі людзі. Расказваюць мне таварышы аб вядомых, паважаных на ўсю акаліцу перадавіках — такіх трактарыстах, як: Мікалай Нічыпарук, які на трактары «Зэтар» выконвае заўсёды 150 прац. нормы і калі ёсць праца, то не выходзіць з трактара па 16 гадзін, а нават і больш.

Анатоль Жакевіч на новым польскім трактары КД выконвае 200 прац. нормы. Мікалай Іванюк, самы малодшы 18-гадовы трактарыст — сірата, выхаванец ПОМ мае заўсёды 130 прац. нормы і г. д. Гэтыя людзі берагуць дзяржаўную маёмасць.

Са здзіўленнем разглядаю працу трактарыста Нічыпарука, якога ўзараная глеба з'яўляецца прыкладам другім трактарыстам, а трактар, хаця ён працуе на ім некалькі год, выглядае як новы.

У павецях стаяць ужо адрамантаваныя машыны. Рамонтны цэх безупынна працуе. Там на сцяне вісіць дошка гонару, дзе на першым месцы напісаны прозвішчы: Хадакоўскі — каваль 147 прац. нормы, Бірэцкі — механік 143 прац. нормы, Горбач — 147 прац. нормы і г. д. Усюды парадак і чысціня, якой яшчэ шмат дзе не хапае.

А. О.

Па слядах нашых артыкулаў

«ПАСКАРЫЦЬ ПАБУДОВУ ГАСЦІНІЦЫ У АЎГУСТОВЕ». — Пад такім загалоўкам была змешчана ў 30 нумары «Нівы» нататка ў якой крытыкавалася дрэнныя ўмовы ў гасцініцы ў Аўгустове.

Ваяводскае Праўленне комунальнай і жыллёвай гаспадаркі паведамляе нас, што рамонт гасцініцы ўжо распачата і будзе закончан яшчэ ў гэтым годзе.

«АЛЯКСЕЙ МАРКОЎСКІ — ПАПРАЎЦЕСЯ». — Такі загаловак мела крытычная нататка аб гультайстве загадчыка клуба ў Плёсках, Бельскі павет.

Аддзел культуры ПРН у Бельску паведаміў нас, што нататка з'яўлецца слушнай, загадчык клуба Маркоўскі не дбаў аб культурную працу. Дзеля паляпшэння дзейнасці клуба Аддзел культуры даверыў вядзенне клуба гр. Вольдзе Пракапюк, прызначыўшы аднаачасова на гэты клуб два штаты.

«ЛІКВІДАВАЦЬ НЕДАХОПЫ У ГРАМАДЗЕ ВЯЛІЧКІ». — Нататка пад такім загалоўкам была змешчана ў 33 нумары «Нівы». Крытыкавалася ў ёй нездавальняючае забяспячэнне ГС-а ў вёсцы Вялічкі, Олецкі павет. У адказ на гэта ПЗГС у Олецку паведаміў нас, што прыняты меры па выпраўленню гэтых недахопаў, а вінаватыя ў гэтым працаўнікі прыцягнены да адказнасці.

«У МІХАЛОВЕ». — Гэтая нататка была змешчана ў 30 нумары «Нівы». Крытыкавалася ў ёй дрэнную працу радыёвузла ў Міхалове, які не клапоціцца аб выразнасць і добраякаснасць радыёперадач, не ўпарадкоўвае перасыльных ліній і г. д.

У адказ Павятовае Праўленне сувязі ў Беластоку паведаміла нас, што правады перадавальных ліній радыёвузла ў Міхалове ачышчана ад галін непадалёк растучых дрэў, з мэтай узмацнення прыёму радыёперадач і ўстаранення шумаў у радыёкропках, у Міхалове будзе праведзена энергетычная лінія.

МАЛЫМ СЯБРАМ

У Бельскім павеце ёсць беларуская вёска — Плёскі. Вёска Плёскі вялікая. Мае сваю уласную школу. Плёскаўскія дзеці ў школе вывучаюць, акрамя іншых прадметаў, і беларускую мову, якую вельмі любяць, бо кажуць што гэта-ж «свая родная мова».

Плёскаўскія школьнікі, гэта шчырыя сябры «Нівы». Шмат з іх з'яўляюцца нашымі карэспандэнтамі, якія часта і цікава пішуць у «Ніву». Вось яны: Валодзя Юзьвюк, Пеця Іванюк, Янка Тарасюк, Тоня Сцяпанюк, Зіна Смалеўская, Міколка Васілюк, Вася Барута, Валя Бручко, Лёня Рудзько, Аня Аксенцюк і Аня Маркоўска.

Дарагія нашы малыя сябры! За тое што Вы чытаеце «Ніву» і пішаце ў рэдакцыю пісьмы, мы ўсім Вам даем адказ на старонках «Нівы». Усім Вам рэдакцыя шчыра дзякуе за атрыманыя пісьмы з вершамі і апавяданнямі. Што прыгажэйшыя з іх будзем друкаваць у «Ніве» у кутку «Малым сябрам», дзеля таго каб беларускія дзеці і ў іншых вёсках маглі навучыцца такіх прыгожых вершаў, якія Вы ўмееце.

У сваіх пісьмах Вы, дарагія дзеці, просіце, каб рэдакцыя «Нівы» не забывала пра Вас. Як-жа «Ніва» можа забыць пра сваіх дарагіх малых сяброў, якія пішуць да яе пісьмы і выдатна вучацца.

«Ніва» ад шчырага сэрца жадае, каб усе Вы добра паводзілі сябе, здаровымі раслі і заўсёды любілі свой беларускі народ і беларускую мову. І, зразумела, пішыце ў рэдакцыю. Будзем заўсёды разам сябраваць, добра? Ну, калі так, дык да пабачэння.

ПЕРШЫ СНЕГ

Пачаў падаць першы снег. Дзеці выбеглі на вуліцу і пачалі ляпіць бабу. Як зляпілі бабу пайшлі з санкамі і лыжамі на горку. Там з'язджалі з горкі і гулялі ў снежкі. Ім было весела.

А потым яны пайшлі коўзацца, а з коўзанкі на абед. Пасля палудня ясна свяціла сонца і на вуліцы было многа дзяцей.

На другі дзень дзеці пайшлі ў школу. Пасля ўрокаў яны выбеглі на пляцоўку.

— Давайце ляпіць бабу — кажа Аня.

— Э, там бабу — сказаў Янка.

— Дом, дом! — крыкнулі дзеці. І пачалі ляпіць дом.

Работа ішла хутка, бо адны насілі снег, другія ляпілі, а трэція выгладжвалі сцены. Зляпілі дзеці дом і пайшлі дамоў адрабляць урокі. Як адра білі ўрокі і павячэралі, пайшлі спаць.

Напісала Аня Маркоўска вучаніца IV-га класа з Плёскаў.

— Так!.. Гэтая мадэль не падвядзе!...

У абарону каня

З канём я пазнаёміўся яшчэ тады, калі ў мяне пад носам не раслі вусы. Менавіта тады я пабачыў на лузе жарабя, яно скубала сабе сакавітую траву і не звяртала на мяне ніякай увагі.

Я вельмі зацікавіўся жарэбям, спадабаўся мне яго хвост, бліщчастая шэрсць і каблукаватая, прыгожая шыя.

Яго матуля — кабыла спутаная пасвілася непадалёк, відавочна перажыла не першу маладосць, бо ніжняя лупа ў яе абвісла як у маёй цёткі.

Заўважыўшы мяне набліжаючагася да жараблі, кабыла ціха заіржала, быццам папярэджваючы яго, але жарабя было самаўпэўненае так як кожны з нас за часоў маладосці. Не звяртала ніякай увагі на матчыныя перасцярогі.

Падыйшоўшы да жарабяці я хацеў пагладзіць яго. Пачаў прымаўляць «кось-кось». Жарабя павярнула голаў, паглядзела на мяне чорнымі вачыма і нечакана брыкнула задам. Крыкнуўшы ад болю я ўпаў, капыты моцна ўдарылі мяне ў жывот.

Ад таго выпадку я набраў да коней вялікай пашаны і навучыўся не падыходзіць да коней ззаду.

Пазней бываючы ў вясковай кузні я бачыў як каваль бясстрашна падкоўвае коням заднія ногі. Уяўляў я тады сабе, што кавалі гэта людзі асаблівага складу і таму не баяцца конскіх брыканняў.

Згодзіцеся хіба са мною, дарагія чытачы, што кожны конь любіць свайго гаспадара. Сустракае яго іржаннем калі ён прыносіць авёс або воду, ахвотна працуе для гаспадара колькі мае сваіх конскіх сіл, конь не піша на гаспадара скаргаў ў рэдакцыю, а чаму гаспадар адплачвае каню чорнай няўдзячнасцю — гэта я ніяк не разумею.

Калі я бачу воз нагружаны гарою гною і бульбы, і каня выцягнутага як струна ў намаганні выцягнуць воз з пяску, а побач гаспадара, які шпарыць каня пугаю — тады ў мяне ўсё пратэстуе.

Конь - жывёліна цвярозая, скромная, часта лепш выхаваная ад свайго гаспадара. За што-ж яе катаваць, біць?! Калі-ж конь сустрэнецца з справядлівымі адносінамі да сябе?

Чалавек — гэта гучыць горда.

Дык чаму-ж гэты чалавек часам робіцца горш жывёліны?

Дзядзька Лявонь

Шасэ пад Крывою

Дырэктар ПКС у тэлефон: — Ало, звярніце ўвагу на шасэ пад Крывою...

Дарожны раён: — Так, так, гэты год вясною, мы добра наладзілі шасэ пад Крывою, а што? Мо' там няма якіх дарожных знакаў?

Дырэктар у тэлефон: — Зараз прыеду да вас машынаю і паедзем паглянем...

Праз дваццаць мінут дырэктар ПКС і загадчык Дарожнага раёна, грузавою машынаю зварочваюць на шасэ пад Крывою...

Дырэктар ПКС-а моцна круціць руль... машына пачынае штораз ляпей падскакваць.

Загадчык Дарожнага раёна невытрымаў і пачаў: — Ну й бракаро...

Моцна скаланула машынай і загадчык Дарожнага раёна прыцяў зубамі язык, схапіўся рукамі за твар і выбалбатаў: — Да доктара...

Дарагія чытачы, перасцярагаем! Не размаўляць на шасэ пад Крывою пакуль не выздаравее загадчык Дарожнага раёна.

КОРАНЬ

Што скажуць салдаты

Аднаму, вельмі зазнайнаму салдату ўдалося атрымаць чын яфрэйтара.

Нашыўшы на пагоны па адным лычку і атрымаўшы пропуск ён выйшаў на шпацыр.

Сустрэўшы генерала, зазнайны салдат нават і не думае каб «узяць пад казырок».

Абураны генерал затрымаў салдата і пачаў яго лаяць. — Што-ж з цябе за радавы, калі ты генералу не аддаеш належнага гонару?!

— Перабачайце, пан генерал Па-першае, то я не радавы, — вымоўна зірнуўшы на свае яфрэйтарскія пагоны, адказаў салдат. А па-другое, не трэба сварыцца, бо калі чыны паміж сабою пачнуць лаяцца, дык што-ж тады салдаты скажуць! (фб).

Кусок хлеба

На дрэве сядзіць крумкач, а ў дзюбе трымае лусту хлеба.

Ніадкуль падбегла лісіца ды кажа: — браток ты мой, дай ты мне беднай кусок, бо я вельмі галодная.

— Не дам — кажа крумкач.

— Нядобры ты — жаліцца лісіца, але ведай, што я маю добрае сэрца. Я-ж да цябе прыйшла з весткай. Твая жонка з дырэктарам бадзяецца.

— Што, мая жонка?

— Як гэта, — я яму пакажу — крыкнуў крумкач і падскочыў са злосці, аж хлеб выпаў з клюва.

Агледзеўся крумкач, а лісіца ўжо падхапіла ды панесла.

— Доля-ж ты мая, падумаў крумкач, значыць, калі твая жонка з дырэктарам то і рота не адчыняй, бо страціш кусок хлеба.

З. Б.

ПРЫКАЗКІ і ПРЫМАЎКІ

Малыя дзеці не даюць спаць, большыя дзеці не даюць... жыць.

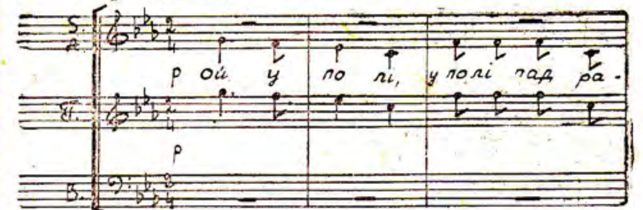
Лепш дзесяць разоў цяжка хварэць ніж раз лёгка памярэць.

Найлепш вучыцца стрыгчы на чужой барадзе.

Як бедны мужык есць курыцу тады напэўна: альбо хворы мужык, альбо хвора... курыца.

Ой, у полі пад ракітай

Запіс Р. Шырмы. Апр. Цікоцкага.

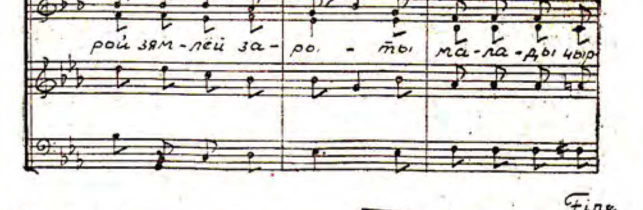

Ой, у полі, у полі пад ракітай,
Дзе клубіцца па начам туман.
Там ляжыць сырой зямлёй зарыты.
Малады, чырвоны партызан.

Я сама героя праваджала
У шлях далёкі, дзе вайна гула
Шаблю вострую яму дарыла,
Варанога коніка вяла.

Паў ён паміж травамі густымі.
Паў ён куляй скошаны ў баю.
За Советы, за сваю радзіму
Ён злажыў галованьку сваю.

Ой, у полі, у полі пад ракітай,
Дзе клубіцца па начам туман.
Там ляжыць сырой зямлёй зарыты,
Малады, чырвоны партызан.

АГАФОН АБРОТКА НАВЕДВАЕ СЯБРА

Агафон — сябра вясёлы,
Раз дамоў ідучы з школы
Ён сабе прыпомніў штосьці
І зайшоў да Колі ў госці.

Паказаў яму Міколе
(Пазайздросціць уся школа)
Лыжы новыя й канькі
Што блішчаць як агнькі.

Агафон яго хваліў,
Што аб спорце не забыў.
Пасля, глянуўшы на поле,
Гаварыў ён так Міколе:

— Яшчэ ёсць сярод нас дзеці,
Што забылі ўсё на свеце.
Паспрабуй іх абудзі,
Яны-ж спяць як медзведзі.

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

Орган Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Польшчы Адрас рэдакцыі: гор Беласток, вул Маніфесту Ліпцовага 25, тэл 25 89 Умовы падпіскі на 6 месяцаў — 15 зл 60 гр., на 3 месяцы — 7 зл 80 гр. Падпіску прымаюць усе паштовыя ўстановы, пісьманосцы Konto NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 w Białymstoku. Prenumeratę za zleceniem wysyłki zagranice przyjmuje PKWZ „Ruch" Warszawa, Aleje Jerozolimskie 119, tel 8-05-05, konto PKO 1-6-100024 Warszawa. Cena prenumeraty zagranicę: kwartalnie 10.15. półrocznie 20.30. rocznie 40.60. Паліграфічнае прадпрыемства ў Беластоку Т-7-1928